

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 5 juni 1918 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om inskränkning för viss tid i rätten att överlåta fast egendom m. m. dels ock fyra i ämnet väckta motioner.

Närvarande: herrar Fahlén, Nilsson i Tänga *), Holmquist, Gezelius, Dahl, friherre Hermelin *), Hult, Nilsson i Landeryd *), Lundström i Långnäs, Pettersson i Bjälbo *) och Helger.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Genom en den 14 maj 1918 dagtecknad proposition, nr 441, vilken överlämnats till behandling av sammansatta lag- och jordbruksutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga nedan intagna förslag till

1) lag om inskränkning för viss tid i rätten att överlåta fast egendom, samt

2) lag om tillfälliga åtgärder till förekommande av skövling av skog å fastighet i enskild ägo.

I sammanhang med denna proposition har utskottet till behandling förehaft dels en i första kammaren av herr *Ingeström* väckt motion, nr 215, och dels tre i andra kammaren väckta motioner, nr 8 av herr *Persson* i Tofta, nr 216 av herrar *Hederstierna*, *Pettersson* i Bjälbo,

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 9 saml. 2 avd. 4 häft. (Nr 4.) 1

Magnusson i Tumhult, *Öberg*, *Carlsson* i Solberga, *Lindman*, *Hedin*, *Gustafsson* i Örebro, *Hammar skjöld*, *Sundling*, *Hildebrand*, *Söderhielm*, *Nylander*, *Welin*, *Svensson* i Betingetorp, *Magnusson* i Skövde, *Swartling*, *Norman*, *Henrikson*, *Andersson* i Knäppinge, *Elisson*, *Lithander* och *Berg* i Staby, och nr 473 av herr *Åkerlund*.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för ifrågavarande lagförslag, får utskottet hänvisa till propositionen.

Herrar Ingeström och Åkerlund hava i sina motioner hemställt, att riksdagen måtte för sin del antaga i motionerna intaget förslag till lag om inskränkning för viss tid i rätten att erhålla ägostyckning och verkställa jordavsöndring i södra och mellersta Sverige, vilket förslag i huvudsak överensstämmer med det förslag till lag i förevarande ämne, vilket som bilaga C. fogats till ifrågavarande proposition.

Herr Persson i Tofta har i sin motion föreslagit, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, det Kungl. Maj:t måtte efter verkställd undersökning för riksdagen framlägga förslag till lagbestämmelser, avsedda att förhindra samhällsskadlig handel med jordegendom.

I den av herr Hederstierna m. fl. avgivna motionen har föreslagits, att riksdagen måtte i skrivelse anhålla, att Kungl. Maj:t tacktes fortast möjligt låta verkställa utredning om företagande av lämpliga åtgärder under nu pågående kristid till förebyggande av osund spekulation i handel med jordbruksfastigheter samt till riksdagen, helst vid innevarande års riksmöte, avgiva förslag till de bestämmelser, som i sådant avseende kunde anses vara erforderliga.

I fråga om vad motionärerna anfört till stöd för dessa sina yrkanden hänvisas till motionerna, i den mån desamma icke här nedan finnas återgivna.

Utskottet.

Såsom i propositionen erinras, påvisade redan 1916 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t de allt talrikare förekommande spekulationsköpen av jordegendom inom vårt land och påkallade Kungl. Maj:ts åtgärder mot den skogsskövling, den vanhävd av jord och byggnader och den obehöriga stegring av fastighetspriserna, som därav följde. Den utredning, som på grund av nämnda riksdagsskrivelse igångsattes och som ligger till grund för nu förevarande proposition, ger otvetydigt vid

handen, att dylika spekulationsköp och därav vållade missförhållanden taga en alltjämt större omfattning. Utskottet delar 1916 års riksdags och Kungl. Maj:ts uppfattning, att dessa förhållanden utgöra en verklig samhällsfara. Erfarenheten har nämligen visat, att följden av en jordegendoms indragande i spekulationsvirveln städse varit, att dess avkastning minskats och att den småningom råkat i vanhävd. I tider som de nuvarande, då det mer än eljest är av vikt, att största möjliga avkastning vinnas av jorden, och då i övrigt åtgärder av vitt skilda slag vidtagas för åstadkommande härav, anser utskottet, att ett ingripande bör ske även mot den av jordspekulationen vållade produktionsminskningen. Då, såsom föredragande departementschefen i sitt yttrande till statsrådsprotokollet angående förevarande proposition erinrar, frågan om att genom en vanhävdslag direkt ingripa mot förekommande vanhävd icke är mogen att upptagas, kan detta ingripande ske endast i form av en lagstiftning, som söker stänga de olika möjligheterna till osund spekulation i fastigheter och därigenom medelbart förebygga vanhävden. Erinras bör dock härvid om den möjlighet till ingripande mot de grövsta fallen av vanhävd, som Kungl. Maj:t enligt gällande s. k. förfogandelag äger.

Den viktigaste åtgärden till förhindrande av de menliga följderna av fastighetsspekulationer torde vara en lagstiftning mot skogsskövling. Åtminstone tidigare har nämligen det förnämsta syftet med spekulation beträffande fastigheter varit att med begagnande av gällande höga träpriser omsätta skogstillgångarna i penningar. Enligt vad från olika håll vitsordas, har emellertid spekulationen på sista tiden kastat sig över även rena jordbruksegendomar. Det är därvid ej blott så, att själva egendomen går ur hand i hand till allt högre pris, utan att någon vårdar sig om jordens skötsel, utan fastighetsspekulationen bedrivs även så, att för ernående av hastig vinst levande och döda inventarier, byggnader och till och med grödan bortsäljas från fastigheten. På grund av dessa förhållanden anser utskottet i likhet med Kungl. Maj:t, att en lag mot skogsskövling icke är tillfyllest för avhjälpan av missförhållandena på grund av egendomsspekulationen. Av de tänkbara olika vägarna att ytterligare sätta en damm för densamma har Kungl. Maj:t i förevarande proposition valt den, som vilar på den tanken att, då lagstiftningen icke kan förhindra fastighetsköp i spekulationsavsikt, lagen bör skapa sådana förhållanden, att lockelsen för dem, som köpa fastighet i annan avsikt än att därå idka jordbruk, upphör. Detta mål har Kungl. Maj:t ansett kunna vinnas, därigenom att köpare av fastighet förbjödes att under viss längre tid, i propositionen föreslagen till fem

år, åter försälja egendomen. Ehuru utskottet icke kunnat undgå att fästa sig vid de stora olägenheter, som äro förenade med en lagstiftning, byggd på ett dylikt system, och fastän utskottet icke vågar hoppas, att en sådan lagstiftning skall medföra några större resultat, har utskottet ansett, att på grund av den stora vikten av fastighetsspekulationens stävjande ett försök härtill bör göras i den riktning, som av Kungl. Maj:t nu föreslagits.

Utskottet har emellertid icke ansett den utformning tillfredsställande, som berörda principer erhållit i förevarande båda lagförslag. Vid granskningen av förslagen har utskottet nämligen funnit, att desamma på grund av sin avfattning, som för övrigt icke alltid synes äga nödig klarhet, torde kunna komma att i tillämpningen medföra betänkliga konsekvenser, som det varit önskvärt att förebygga. Då propositionen först så sent som den 15 maj kom på riksdagens bord, har utskottet emellertid icke varit i tillfälle att verkställa den överarbetning av förslagen, som härför erfordrats. På den grund att ett avvisande på dessa skäl av förslagen skulle kunna leda till icke önskvärda uttolkningar av statsmakternas ställning till jordspekulationen, har utskottet dock, trots ovan anförda betänkligheter, vilka särskilt gälla lagförslaget angående inskränkningar i rätten till fastighetsförsäljning, ansett sig böra stanna vid att med vissa ändringar, till vilka utskottet senare återkommer, förorda bifall till propositionen. Därvid har utskottet dock velat föreslå en avsevärd begränsning. Båda lagarna skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag gälla till den 1 januari 1924; utskottet har däremot ansett, att deras giltighetstid bör begränsas till ett år eller till den 1 juli 1919. Övriga kristidslagar hava pläгат antagas för ett år varje gång, och ett starkt skäl att vid förevarande lagstiftning icke göra avvikelser från denna praxis äro ovan antydda bristfälligheter i lagförslagen, vilka göra det önskvärt, att man inskränker sig till att nu inskrida mot de mest påtagliga och närmast liggande missförhållandena, under förhoppning att lagarna, därest deras giltighetstid senare befinnes böra förlängas, då skola underkastas en grundlig omarbetning, vid vilken hänsyn bör tagas till de erfarenheter, som deras tillämpning under detta år kan giva.

Motioner.

Genom den lagstiftning, som nu är i fråga, torde de av herr Persson i Tofta i hans motion framförda önskemålen i huvudsak hava vunnit beaktande. Åtgärder i ovan omförmälda båda riktningar åsyftas även av herr Hederstierna och hans medmotionärer. I deras motion har väckts tanken på lagstiftning mot jämväl den fastighetsspekulation, som försigginge genom jordegendomar olämpliga utstyckande och därav föl-

jande vanhävd. Herrar Ingeströms och Åkerlunds motioner gå likaledes ut på en lagstiftning i sistnämnda avseende. Som ovan nämnts, yrka de, att riksdagen måtte med vissa mindre ändringar antaga vid propositionen som bilaga C. fogat förslag till lag om inskränkning för viss tid i rätten att erhålla ägostyckning och verkställa jordavsöndring i södra och mellersta Sverige. Föredragande departementschefen har emellertid ansett förslag till lagstiftning i förevarande avseende icke böra föreläggas denna riksdag och till stöd för denna uppfattning till statsrådsprotokollet anført följande:

»Vad därelfter angår de sakkunniges förslag till lag om inskränkning för viss tid i rätten att erhålla ägostyckning och verkställa jordavsöndring i södra och mellersta Sverige, synes detta i likhet med de sakkunnigas övriga förslag vila på i det stora hela beaktansvärda synpunkter och avser även det att råda bot på ett missförhållande, på vars avhjälpande 1916 års riksdagsskrivelse tar sikte. Emellertid erinras, att en utsträckning av de för vissa delar av riket i detta hänseende redan gällande inskränkningarna torde böra ske med ytterlig försiktighet, enär man eljest kunde riskera att motverka det i och för sig berättigade strävandet att underlätta större jordegendoms styckande till mindre brukningsenheter. Härvid är särskilt att märka, att enligt de sakkunniges förslag Kungl. Maj:ts befallningshavande skulle erhålla en så allmän diskretionär prövning rörande de fall, då ägostyckning borde förbjudas, att det synes tvivelaktigt, om en sådan prövningsrätt bör förläggas i en administrativ myndighets hand. Faran för olikheter i rättstillämpningen inom olika län kan ej heller förbises. En tillfredsställande lösning av de i här ifrågavarande, under nr 3 anmälda lagförslag berörda spörsmål synes mig även i övrigt påkalla en närmare utredning och förut-sätta hörande av vissa ännu icke hörda myndigheter inom de olika delarna av landet. Jag är sålunda icke för närvarande beredd att tillstyrka avlåtande till riksdagen av proposition i sist omhandlade ämne.»

Till bemötande härav har herr Ingeström i sin motion, med vilken den av herr Åkerlund väckta motionen väsentligen är lika lydande, anført följande:

»De av chefen för justitiedepartementet framhållna synpunkterna förtjäna utan tvivel det allra största beaktande och skulle även efter min mening vara avgörande, därest fråga vore om en definitiv lagstiftning i ärendet. Men när nu icke är tal om annat än en provisorisk lagstiftning, avsedd att under en svår krisperiod motverka en för livs-medelsproduktionen och folkförsörjningen skadlig godsslaktning, måste väsentligen andra synpunkter anläggas på frågan. Erinras må ock att

förslaget utgör ett viktigt komplement till den föreslagna lagen om inskränkning för viss tid i rätten att överlåta fast egendom; verkan av denna lag är till stor del beroende därav att spekulation i jordstyckningsaffärer stävjas.

Granskar man det ifrågavarande förslaget, finner man, att det till den del, som rör ägostyckning, nära ansluter sig till den redan för Värmlands län och de norrländska länen gällande lagen om inskränkning i rätten att erhålla ägostyckning. Det tillkommer enligt den sistnämnda lagen Kungl. Maj:ts befallningshavande att vägra tillstånd till ägostyckning; olägenheter härav hava ej försports; att lägga prövningsrätten till annan myndighet, exempelvis ägodelningsrätt, skulle säkerligen ej vara välbetänt. Redan nu finnes, vad angår de nämnda länen, möjligheten av en ojämnhet eller skiljaktighet i tillämpningen, men ej heller häröver hava klagomål framkommit.

De agronomiska och jordbruksekonomiska synpunkter, som enligt förslaget skola tillämpas vid upprättande och granskning av styckningsplaner, äro sådana, att de, i huvudsak åtminstone, borde beaktas vid all jorddelning, och kunde de från en provisorisk lag om inskränkning i rätten att erhålla ägostyckning överflyttas till den egentliga skifteslagstiftningen, vore därmed för dess del mycket vunnet. Ser man på frågan om jordstyckning för egna hemsändamål, är det ju uppenbart, att de nya jordbruken endast skulle vinna på om ägotilldelningen kunnat ske i enlighet med nu berörda synpunkter. Däremot skall ju icke nekas, att den föreslagna anordningen kan så till vida vara hinderlig för egna hemsbildningen, som den kan göra proceduren något omständlig, därest ej väl kvalificerade personer anlitas för styckningsplanens upprättande. Ävenledes må det ju medgivas, att jämväl ur produktionssynpunkt understundom kan vara lämpligt att en egendom styckas, och med hänsyn härtill är det ock som en anordning sådan som den föreslagna icke förefaller mig fullt lämplig för en definitiv lagstiftning. När det gäller det nuvarande krisläget återigen måste övervägaude hänsyn tagas till sådana med godsstyckning regelmässigt förenade olägenheter som minskad produktion under de första åren till följd av växtföljdens omläggning samt svårigheten för ägaren av en nybildad egendom att behörigen sköta jordbruket under en tid, då arbetskraften företrädesvis måste användas för uppförande av de oundgängligaste byggnaderna och anläggande av vägar samt möjligen disponibla penningmedel till anskaffande av inventarier och dylikt.

En lag av huvudsakligen det innehåll som den föreslagna synes

mig därför nödvändig till förekommande av livsmedelsproduktionens nedgång under krisåren genom godsstyckning.»

Emot de av departementschefen anförda skäl anser sig utskottet, oaktat vad motionärerna anfört, icke kunna föreslå riksdagen att nu för sin del antaga en lag, sådan som den föreslagna.

Ehuru utskottet, som ovan nämnts, icke sett sig i tillfälle att verkställa den allmänna överarbetning av förevarande båda lagförslag, som enligt utskottets uppfattning varit önskvärd, har utskottet dock icke kunnat underlåta att i vissa punkter framställa ändringsförslag och erinringar, vilka här nedan upptagas vid de stadganden, som därav beröras.

Lagen om inskränkning för viss tid i rätten att överlåta fast egendom.

Ändringsyrkandena i denna lag avse allenast 1 § och övergångsbestämmelserna. Av skäl, som förut anförts, har utskottet ansett dagen, då lagen skall upphöra att gälla, böra ändras från den 1 januari 1924 till den 1 juli 1919. Vidare har utskottet funnit gränsen för lagens i viss mån tillbakaverkande kraft böra flyttas till den 15 maj 1918 från den 1 februari samma år, som av Kungl. Maj:t föreslagits. Som skäl för sistnämnda dag har anförts tiden för avgivandet av ovanberörda, av herr Hederstierna med flera väckta motion. Utskottet finner emellertid denna omständighet icke kunna vara avgörande, enär nämnda motion icke kan anses hava utgjort tillräcklig anledning att beträffande fastighetsaffärer inrätta sig efter en lagstiftning som den nu förevarande. Först efter beslutande av Kungl. Maj:ts proposition, vilket ägde rum den 14 maj detta år, kan det anses hava blivit känt och tydligt, att åtgärder i förevarande riktning vore att omedelbart förvänta. På det att lagen icke oskäligt skall inskränka dispositionsrätten till fastighet, som förvärvats i förlitande på allmän lagstiftning, har utskottet ansett sistnämnda dag böra tagas till utgångspunkt för lagen.

Redan av den av Kungl. Maj:t föreslagna lydelsen av lagen synes framgå, att allenast avhändelser — enligt lagens terminologi överlåtelser, varifrån får noga skiljas vad som kallats överlåtarens fång —, som äga rum *efter* lagens ikraftträdande skola falla under lagen. Utskottet har emellertid ansett densamma vinna i enkelhet och klarhet genom den omformulering av 1 § och övergångsbestämmelserna, som i samband

med flyttande av gränsen för retroaktiviteten till den 14 maj detta år av utskottet föreslås.

Vid granskningen av 1 § i förslaget har anmärkts, att enligt paragrafens lydelse försäljning av fastighet i exekutiv ordning ej faller under lagen. Ehuru sant torde vara, att härigenom en möjlighet lämnats öppen till lagens kringgående, har utskottet dock funnit behöriga hänsyn till fastighetskrediten kräva, att inskränkande band ej läggas på nämnda slag av försäljningar.

Lagen om tillfälliga åtgärder till förekommande av skövling av skog å fastighet i enskild ägo.

2 §.

På samma skäl som anförts beträffande det först behandlade lagförslaget har utskottet ansett den tillbakaverkande kraften jämväl av denna lag böra begränsas till den 14 maj innevarande år. Tillika har utskottet föreslagit viss jämkning av paragrafens ordalydelse, för att av stadgandet tydligare skall framgå, vad som enligt utskottets uppfattning är dess innebörd.

4 §.

Vid behandlingen av denna paragraf hava anmärkningar framställts i två avseenden. Dels har anförts, att stadgandet med den generella avfattning, det erhållit, skulle medföra, att den begränsning av lagens giltighet, som i 2 § stadgats för annan skog än ungskog, nämligen att sådan skog endast i det fall skulle falla under lagen, att den efter viss dag gått i handeln, skulle bliva illusorisk, och att alltså all skog i riket skulle kunna komma under skogsvårdsstyrelsens uppsikt. Lagen synes nämligen medgiva möjlighet till att så snart någon avverkning företagits, vilken enligt skogsvårdsstyrelsens uppfattning strider mot 1 § — vilket, så olika som meningarna äro om vad god ungskogsvård innebär, lätt kan inträffa utan att avsikt till skövling förekommit, — det skulle ligga i skogsvårdsstyrelsens hand att meddela förbud, gällande för all skogsägarens skog å samma fastighet, således ej blott ungskogen. Ett dylikt resultat synes utskottet icke vara riktigt. Dels ock lämnar Kungl. Maj:ts förslag möjlighet till att, då en skogsägare till avverkning upplåtit viss del av sin skog och avverkaren faller mera skog än som överensstämmer med god skogsvård, jordägaren skulle kunna drabbas av avverkningsförbud ej blott rörande den till berörda avverkare upplåtna delen av

skogen utan jämväl beträffande all annan fastighetens skog. Även detta synes utskottet icke kunna vara lämpligt. Till förebyggande av sådana icke önskvärda tillämpningar av lagen har utskottet föreslagit vissa tillägg till paragrafens första stycke. I detta stycke har jämväl företagits en mindre jämkning, åsyftande att giva uttryck åt utskottets uppfattning, att utsträckningen av det område, som belägges med förbud, bör vara beröende av en skälighetsprövning, därvid hänsyn tages ej blott till omfattningen och beskaffenheten av den avverkning, som föranlett förbudet, utan även till avverkarens person och vad av honom kan väntas för framtiden.

I andra stycket av paragrafen har föreslagits den ändringen, att från de sakkunniga i lantbrukshållning, som skulle kunna av skogsvårdsstyrelsen för visst fall höras, uteslutas odlingsnämnderna. Utskottet har nämligen ansett dessa tillfälliga organ icke äga tillräcklig auktoritet och sakkunskap för att yttra sig i förevarande frågor, vilka väl framför allt skulle röra de undantag från 1 och 2 §§, som innehållas i 3 §.

Vid denna paragraf vill utskottet vidare framhålla, att enligt utskottets uppfattning skogsvårdsstyrelsen har att, sedan den, så fort till dess kännedom kommit, att rovhuggning pågår, meddelat avverkningsförbud, på framställning ofördröjligen lämna anvisning om i vilken omfattning och på vad sätt skogsägaren äger att oaktat förbudet bedriva avverkning, och att alltså på lämpligt sätt modifiera det första kategoriska förbudet. Då lagens effektivitet är i hög grad beroende därav, att skogsvårdsstyrelse snabbt ingriper mot olämplig avverkning, vill utskottet uttala den förvissning, att skogsvårdsstyrelserna skola låta sig angeläget vara att genom sina ombud i orterna hålla noggrann uppsikt över skogsvården.

5 §.

Viss jämkning har föreslagits i sista stycket, i avsikt att erhålla överensstämmelse med avfattningen av motsvarande stadgande i lagen om inskränkning i rätten till fastighetsförsäljning.

8 §.

Den av Kungl. Maj:t föreslagna lydelsen av denna paragraf överensstämmer med motsvarande stadgande såväl i 1894 års förordning om hushållningen med de allmänna skogarna i riket som i 1903 års lag angående vård av enskildes skogar. I de för 1915 års riksdag framlagda förslagen till lagar till förekommande av överdriven avverkning å ungskog inom de delar av Västerbottens och Norrbottens län, som ej höra till

lappmarken, och angående utsyning å viss skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden förekommo även motsvarande stadganden. På förslag av jordbruksutskottet vid nämnda riksdag ändrades emellertid dessa bestämmelser på det sätt, att ordet »kronobetjänte» utbyttes mot »allmän åklagare», och att åtalsrätten begränsades till denna allmänna åklagare. Till stöd för dessa ändringsförslag anförde nämnda utskott följande: »Utskottet har ansett, att åtalsrätt icke bör tillkomma skogspersonalen. Utskottet håller nämligen före, att då den skogsägande befolkningen i dessa landsändar med avseende å dispositionsrätten över skogen ställts i visst beroende av sagda personal, är det av stor vikt, att ett gott förhållande råder dem emellan, och att följaktligen bestämmelser, som äro ägnade att rubba detsamma, böra undvikas. Härtill kommer, att bestyret med utförande av åtal inkräktar på skogspersonalens tid, vilken bör ägnas åt skogarnas skötsel. Enligt utskottets mening bör alltså åtalsrätt tillkomma allenast allmänna åklagaren. De ändringar, som ytterligare vidtagits i paragrafen, hava be-
tingats dels av — — — — och dels av numera vedertaget bruk att använda uttrycken allmän åklagare — — — — i stället för motsvarande uttryck i det kungl. förslaget.»

Vad sålunda anförts, anser utskottet äga motsvarande giltighet i nu förevarande fall.

På grund härav har utskottet ansett förevarande paragraf böra ändras till överensstämmelse med nämnda 1915 års lagar. I samband med åtalsrättens begränsande torde, i likhet med vad i nämnda lagar skett, böra stadgas skyldighet att för åklagaren anmäla gjort beslag, varjämte tiden för åtals anställande, ävenledes i likhet med i nämnda lagar, torde böra utsträckas till sextio dagar från beslaget.

Övergångsbestämmelserna.

På skäl som ovan anförts, har lagen begränsats att gälla till den 1 juli 1919. I övrigt äro bestämmelserna oförändrade.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts i förevarande proposition framlagda lagförslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas,

A) för sin del antaga följande

Lag

om inskränkning för viss tid i rätten att överlåta fast egendom.

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

1 §.

Den, som genom köp, skifte eller gåva åtkommit fastighet, må ej innan fem år förflutit från det lagfart söktes å hans fång avhända sig samma fastighet, med mindre godkännande av överlåtelsen vinnes på sätt här nedan sägs.

Den, som *efter den 14 maj 1918* genom köp, skifte eller gåva åtkommit fastighet *och icke före denna lags ikraftträdande sökt lagfart å sitt fång*, må ej innan fem år förflutit från det lagfart *sökes* avhända sig samma fastighet, med mindre godkännande av överlåtelsen vinnes på sätt här nedan sägs.

Denna lag äger icke tillämpning

i fråga om fastighet inom det för bebyggande planlagda området i stad eller å sådan ort på landet, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, eller eljest å tomt, upplagsplats, utmål för vattenfall, område för fabrik eller dylikt eller å annan fastighet än nu nämnts, där dess taxeringsvärde året näst före överlåtelsen eller, om sådan uppskattning för det året icke finnes, köpeskillingen för densamma vid senast lagfarna köp icke uppgick till tiotusen kronor; eller

beträffande fastighet, som av överlåtaren förvärvats medelst inrop å exekutiv auktion eller från konkursbo; eller

i avseende å överlåtelse, som sker från eller till kronan, stad eller annan kommun, municipalsamhälle eller stiftelse eller från eller till aktiebolag eller förening, som erhållit statslån från egnahemslånefonden; eller å avtal, som slutes mellan skyldemän i rätt upp- och nedstigande led eller syskon eller mellan ett syskon och det andras avkomling.

Ej heller äger denna lag tillämpning i fall, då tillstånd att förvärva fast egendom skall sökas enligt annan författning.

2 §.

I fall, då för överlåtelse av fastighet särskilt godkännande erfordras efter vad i 1 § sägs, må ej heller del av fastigheten överlåtas utan att sådant godkännande vinnes.

3 §.

Vill någon vinna godkännande av överlåtelse i fall, då sådant enligt denna lag är erforderligt, göra därom, med bifogande av överlåtelsehandlingen, ansökning hos Konungens befallningshavande inom tre månader från det överlåtelsen skedde. Försittes den tid eller varder sökt godkännande icke beviljat, vare överlåtelsen ogill.

Över Konungens befallningshavandes beslut i ärende, som nu sagts, må klagan föras i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

Är i enlighet med vad i denna paragraf sagts frågan om överlåtelsens giltighet ännu ej avgjord, skall beträffande lagfart anses möta sådant hinder, som avses i 10 § av förordningen den 16 juni 1875 om lagfart å fång till fast egendom.

4 §.

Förekommer skälig anledning till antagande att överlåtaren förvärvat fastigheten i huvudsakligt syfte att bereda sig hastig vinst genom avverkning av skog, avyttrande av gröda, fastighetens uppdelning i smärre lotter eller dylikt, må ansökning, som i 3 § sägs, bifallas, allenast när med visshet antagas må, att den, å vars förvärv godkännande sökes, komme att väl hävda fastigheten, eller när eljest synnerliga skäl finnas för bifall till ansökningen.

5 §.

Närmare föreskrifter rörande den utredning, som må erfordras för Konungens befallningshavandes prövning i ärende, varom i denna lag stadgas, meddelas av Konungen.

6 §.

Genom denna lag sker ej ändring i vad i lag är stadgat om domstols samtycke såsom villkor för försäljning av fast egendom.

Kungl. Maj:ts förslag.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling, och gäller till den 1 januari 1924. Den äger tillämpning jämväl i fall, då överlåtaren förvärvat fastigheten före lagens ikraftträdande men icke dessförinnan sökt lagfart å sitt fång, dock att, därest *överlåtarens fång skett före den 1 februari 1918 samt lagfart därå* sökes senast å den allmänna rättgångsdag för lagfartsärenden, som infaller näst efter lagens ikraftträdande, eller, om tiden för lagfart då ännu icke var utlupen, inom den tid från fånget, som för lagfart är stadgad, lagen icke skall tillämpas. Har överlåtarens fång ägt rum före den 1 januari 1924 samt överlåtelse av fastigheten eller del därav varit underkastad bestämmelserna i denna lag, skall densamma tillämpas å sådan överlåtelse, ändå att den sker först efter sist nämnda dag.

Utskottets förslag.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling och gäller till den *1 juli 1919*. Den äger tillämpning jämväl i fall, då överlåtaren förvärvat fastigheten före den *15 maj 1918* men icke *före lagens ikraftträdande* sökt lagfart å sitt fång, dock att, därest lagfart å *fånget* sökes senast å den allmänna rättgångsdag för lagfartsärenden, som infaller näst efter lagens ikraftträdande, eller, om tiden för lagfart då ännu icke var utlupen, inom den tid från fånget, som för lagfart är stadgad, lagen icke skall tillämpas. Har överlåtarens fång ägt rum före den *1 juli 1919* samt överlåtelse av fastigheten eller del därav varit underkastad bestämmelserna i denna lag, skall densamma tillämpas å sådan överlåtelse, ändå att den sker först efter sist nämnda dag.

och

B) för sin del antaga följande

Lag

om tillfälliga åtgärder till förekommande av skövling av skog å fastighet i enskild ägo.

1 §.

Å fastighet i enskild ägo, belägen inom område, där lagen angående vård av enskildes skogar är tillämplig, må avverkning av ungskog ej ske annorledes än genom för beståndets utveckling ändamåls-

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

enlig gallring, så framt ej skogsvårdsstyrelsen med hänsyn till skogens tillstånd och beskaffenhet finner skäligen medgiva, att avverkning sker under annan form.

2 §.

Har fastighet, som i 1 § avses, efter den 31 januari 1918 genom köp, skifte eller gåva övergått till annan än föregående ägarens skyldeman i rätt upp- och nedstigande led, syskon eller syskons avkomling, må ej heller annan avverkning av skog än enligt 1 § är i fråga om ungskog medgiven äga rum å fastigheten tillhörande område, därest den strider mot grunderna för god skötsel av beståndet eller marken; dock att vad sålunda stadgats icke skall gälla beträffande avverkning på grund av upplåtelse, som skett före nyssnämnda dag.

Avverkningsrätt, som efter den 31 januari 1918 upplåtits till skog å fastighet, varom ovan skils, skall, ändå att fastigheten icke efter sagda dag överlåtits till annan ägare, vara underkastad den inskränkning, som i första stycket av denna paragraf är stadgad för det fall, varom där är fråga.

Har fastighet, som i 1 § avses, efter den 14 maj 1918 genom köp, skifte eller gåva övergått till annan än föregående ägarens skyldeman i rätt upp- och nedstigande led, syskon eller syskons avkomling, må ej heller annan avverkning av skog än enligt 1 § är i fråga om ungskog medgiven äga rum å fastigheten tillhörande område, därest den strider mot grunderna för god skogsvård; dock att vad sålunda stadgats icke skall gälla beträffande avverkning på grund av upplåtelse, som skett före nyssnämnda dag.

Avverkningsrätt, som efter den 14 maj 1918 upplåtits till skog å fastighet, varom ovan skils, skall, ändå att fastigheten icke efter sagda dag överlåtits till annan ägare, vara underkastad den inskränkning, som i första stycket av denna paragraf är stadgad för det fall, varom där är fråga.

3 §.

Vad här ovan stadgas skall ej utgöra hinder för avverkning å område, som är att hänföra till inägor, eller å sådant område i hagmark, som erfordras till betesmark för fastigheten eller därmed sambrukad fastighet samt på grund av markens beskaffenhet är till betesmark lämplig, ej heller för marks uppodling till trädgård, åker eller äng eller användande till byggnadstomt eller annat likartat ändamål.

4 §.

Sker avverkning i strid mot ovan givna föreskrifter, äger skogsvårdsstyrelsen meddela förbud att å den fastighet, varå avverkningen ägt rum, eller viss del därav utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd verkställa avverkning av skog för annat ändamål än fastighetens eller därmed sambrukad fastighets oundgängliga husbehov.

Innan sådant förbud meddelas, skall fastighetens ägare samt, där avverkningen verkställts av annan, jämväl denne beredas tillfälle att yttra sig i ärendet; äge ock skogsvårdsstyrelsen inhämta utlåtande från i lanthushållning sakkunnig person eller nämnd såsom lantbruksingenjör, länsagronom, jordbrukskonsulent eller odlingsnämnd, där sådant av förhållandena påkallas.

Förbud, som nu sagts, skall utan hinder av besvär genast träda i kraft.

5 §.

Den, som icke åtnöjes med skogsvårdsstyrelsens beslut, varigenom förbud mot avverkning meddelats eller sökt tillstånd till avverkning vägrats, äge att däröver hos Konungens befallningshavande anföra besvär. Rätt till klagan över sådant beslut vare ej till viss tid inskränkt.

Sker avverkning i strid mot ovan givna föreskrifter, äger skogsvårdsstyrelsen meddela förbud att å den fastighet, varå avverkningen ägt rum, eller *sa stor del därav, som skälighet prävar*, utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd verkställa avverkning av skog för annat ändamål än fastighetens eller därmed sambrukad fastighets oundgängliga husbehov; dock att förbud, som föranledes av avverkning i strid mot 1 §, må gälla allenast skog, som i samma § arses. Då avverkning på grund av upplåtelse, som i 2 § andra stycket sägs, föranleder förbud, må detta icke meddelas för annat område än det, som till avverkning upplåtits.

Innan sådant förbud, som i första stycket sägs, varder meddelat, skall fastighetens ägare, samt, där avverkningen verkställts av annan, jämväl denne beredas tillfälle att yttra sig i ärendet; äge ock skogsvårdsstyrelsen inhämta utlåtande från i lanthushållning sakkunnig person såsom lantbruksingenjör, länsagronom eller jordbrukskonsulent, där sådant av förhållandena påkallas.

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

Påkallar klaganden undersökning på marken eller finner Konungens befallningshavande eljest sådan undersökning vara av nöden, förordne Konungens befallningshavande en skogsstatens tjänsteman att med biträde av två ojävige gode män, vilka av förrättningsmannen utses bland dem, som till ledamöter i ägodelningsrätt eller gode män vid lantmäteri-förrättning valde äro, verkställa undersökningen och däröver avgiva redogörelse.

Över Konungens befallningshavandes beslut må klagan hos Konungen föras i vederbörande statsdepartement i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

Över Konungens befallningshavandes beslut må klagan föras i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

6 §.

Kostnaden för undersökning, varom i 5 § andra stycket förmäles, skall utgå av medel, som av skogsvårdsstyrelsen förvaltas, men kan genom Konungens befallningshavandes slutliga beslut åläggas klaganden, om han undersökningen påkallat.

7 §.

Sker avverkning i strid mot meddelat förbud, straffes den, som förbudet överträtt, med böter från och med tjugufem till och med femhundra kronor, och skall det avverkade virket, där det ligger kvar inom området för avverkningen eller, om det är bortfört, fortfarande är i avverkarens besittning, tagas i beslag och dömas förbrutet. Undgår dylikt virke beslag, är den, som låtit verkställa avverkningen, skyldig att utgiva ersättning med belopp, motsvarande värdet av samma virke. Har efter avverkningen förbudet blivit genom utslag, som äger laga kraft, upphävt, må icke virke dömas förbrutet eller ersättning utdömas, som här är sagt.

Innefattar avverkning, varom här är fråga, förbrytelse mot allmänna strafflagen, skall vad förut i denna paragraf är stadgat ej vinna tillämpning; dock skall delägare i samfälld skog eller mark, som vid överträdande av avverkningsförbud tillika missbrukat sin rätt i samfälligheten, hava förverkat vad å honom belöper av det avverkade virket samt, där hans andel i virket undgår beslag, därför utgiva ersättning efter ty här förut är sagt.

8 §.

Kronobetjante så ock de till skogsvårdsstyrelsens biträde anställda tjänstemän äga lika behörighet att åtala överträdelse av meddelat avverkningsförbud samt att med beslag belägga virke, som skall anses förbrutet.

Varder ej inom trettio dagar, från det beslaget skedde, åtal i laga ordning anställt, vare beslaget förfallet.

Rätt att med beslag belägga virke, som skall anses förbrutet, tillkomme allmän åklagare samt de till skogsvårdsstyrelsens biträde anställda tjänstemän, men rätt att utföra åtal äge endast allmänna åklagaren. Har någon av de till skogsvårdsstyrelsens biträde anställda tjänstemän gjort beslag, skall han, så snart ske kan och senast inom fjorton dagar, göra anmälan därom hos allmänna åklagaren.

Varder ej inom sextio dagar, från det beslaget skedde, åtal i laga ordning anställt, vare beslaget förfallet.

9 §.

Virke, som enligt denna lag dömes förbrutet, skall av åklagaren försäljas å offentlig auktion, så kungjord som om auktion å utmätt lös egendom är stadgat. Begär, innan frågan om virkes förverkande slutligen prövats, virkets ägare, att försäljning skall äga rum, eller finner, på anmälan av åklagare, överexekutor, att fara är för virkets förstörelse eller att kostnaden för dess förvarande skulle bliva större än skäligen är, förordne överexekutor, att virket skall säljas i den ordning nyss sagts; och skall i ty fall virkets ägare, där han är känd och inom riket boende, eller, där han bor utom riket men inom riket har känt ombud, som äger för honom mottaga stämning och avgiva svaromål, ombudet genom åklagarens försorg bevisligen underrättas om auktionen minst åtta dagar innan den hålles. Anmälan av åklagare, varom här ovan sägs, skall vara åtföljd av fullständig, av två trovärdige män styrkt förteckning, utvisande virkets mängd och beskaffenhet.

10 §.

Böter, som enligt denna lag ådömas, ävensom genom försäljning av förbrutet virke uppkommen behållning och enligt 7 § utdömd ersätt-

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

ning för virke, som undgått beslag, fördelas lika mellan skogsvårdskassan i det landstingsområde och skogsaccisfonden i den kommun, där avverkningen ägt rum.

Försäljes i beslag taget virke innan det dömts förbrutet, skall, till dess frågan härom blivit slutligen avgjord, försäljningssumman ned sättas i riksbanken på sätt särskilt är stadgat; och skall om sådana medels insättning i bankinrättning vidare gälla vad i 160 § utsökningsslagen sägs.

11 §.

Saknas medel till fulla gäldandet av böter, vartill någon enligt denna lag fälles, skall förvandling ske enligt allmänna strafflagen.

12 §.

Genom denna lag sker ej ändring i vad lagen angående vård av enskildes skogar innehåller om åtgärder till återväxtens betryggande, dock att förbud mot avverkning, som där avses, icke skall meddelas i fall, då skogsvårdsstyrelsen meddelat sådant förbud efter ty i 4 § här ovan sägs. Såvitt de i nämnda lag i övrigt meddelade bestämmelser strida mot föreskrifterna i denna lag, skola samma bestämmelser icke tillämpas.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift från trycket utkommit i Svensk författningssamling, och gäller till den 1 januari 1924.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift från trycket utkommit i Svensk författningssamling och gäller till den 1 juli 1919.

C) att motionerna nr 8 och 216 i andra kammaren, i den mån de icke kunna anses besvarade

genom vad utskottet under A) och B) hemställt, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda; och

D) att motionen nr 215 i första kammaren och motionen nr 473 i andra kammaren icke måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 5 juni 1918.

På det sammansatta utskottets vägnar:

HUGO FAHLÉN.

Reservationer:

A) av herrar *Holmquist* och *Hult*, som ansett, att förslaget till lag om inskränkning för viss tid i rätten att överlåta fast egendom bort av utskottet avstyrkas;

B) av herr *Helger*, som ansett, att utgångspunkten för lagarnas tillbakaverkande kraft bort, i likhet med vad Kungl. Maj:t föreslagit, bestämmas till den 1 februari 1918; och

C) av herrar *Lundström* i Långnäs och *Helger*, vilka beträffande lagen om inskränkning för viss tid i rätten att överlåta fast egendom anfört:

»Såsom utskottet framhållit, torde den föreliggande lagen få ganska ringa verkan till stävjande av den överhandtagande jordspekulationen. Då vi likväl med hänsyn till förhandenvarande utomordentliga förhållanden icke anse oss kunna avstyrka förslaget, vilja vi uttryckligen framhålla, att det enda verksamma medlet mot de missförhållanden, som propositionen vill avhjälpa, är en allmän vanhävdslag, som vid effektiva straff förbjuder jordinnehavare att lägga den odlade jorden öde eller att genom avyttring av kreatur och andra inventarier äventyra åkerjordens utnyttjande för produktion av livsmedel. Vi hava ansett, att denna mening bort komma till uttryck i utskottets motivering.»